

Perceel Roozendaal Millingerwaard

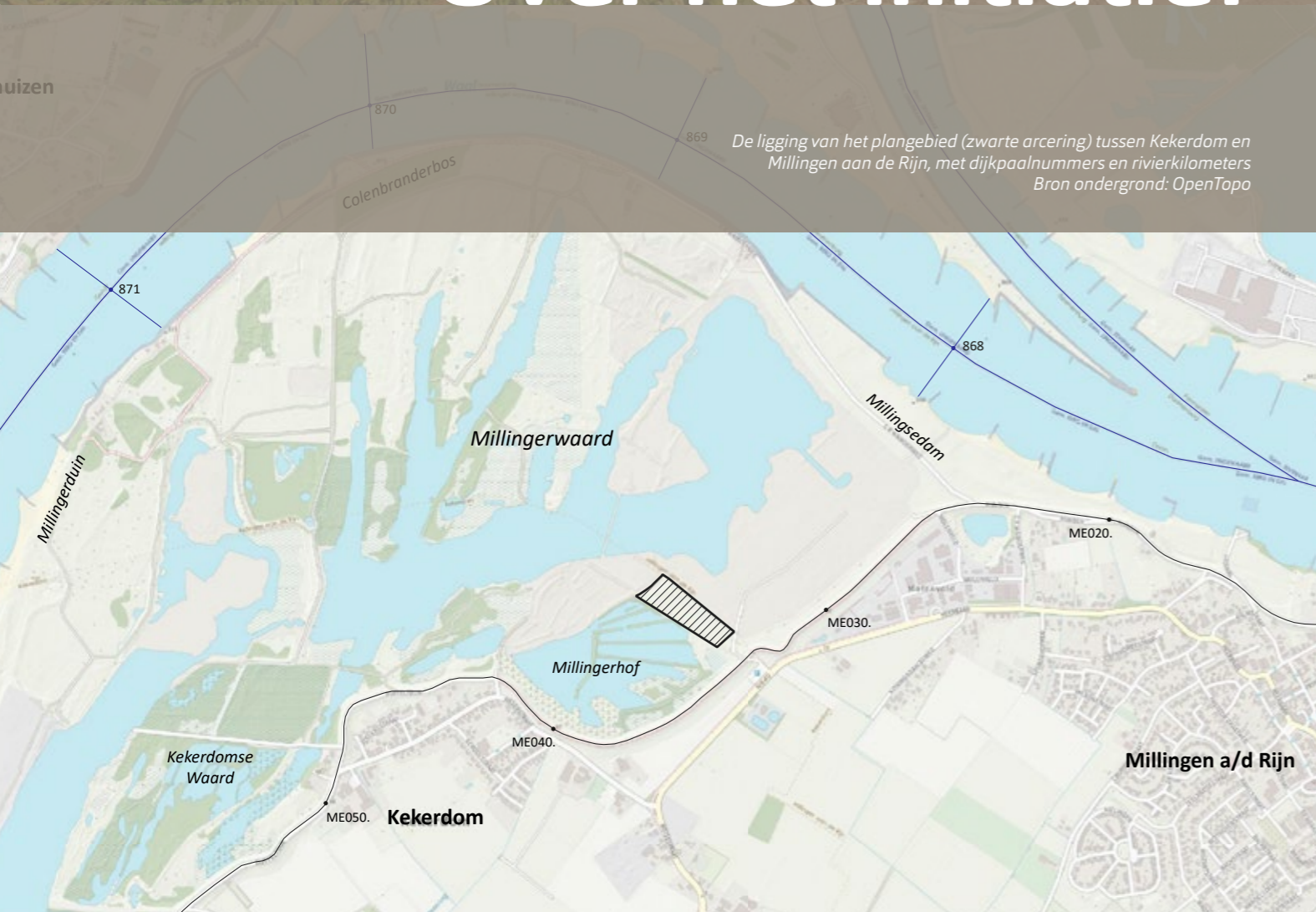
Natuurontwikkeling door kleiwinning

Herziene versie april 2023

Over het initiatief

Perceel Roozendaal (vernoemd naar de vroegere eigenaar) is een perceel van 2,3 hectare. Het ligt aan de zuidzijde van de Millingerwaard. Op dit moment bestaat het perceel nog uit grasland. Staatsbosbeheer heeft de wens om het perceel aan te laten sluiten op de aangrenzende riviernatuur. Dat willen we doen door het perceel (reliëfvolgend) te verlagen, waardoor hoog- en laagwater op de rivier meer invloed krijgen in het gebied.

Een goede basis voor riviernatuur

Vanaf 2013 is het rivierverruimingsproject in combinatie met natuurontwikkeling in de Millingerwaard in uitvoering. De werkzaamheden worden in september 2022 afgerond.

Waarom nu pas?

Perceel Roozendaal kon niet worden betrokken bij de herinrichting van de Millingerwaard, omdat de initiatiefnemers nog geen beschikking hadden over het perceel. Daarom viel het buiten de projectbegrenzing. Inmiddels is het perceel overgedragen aan Staatsbosbeheer en is herinrichting nu wel mogelijk. Dan is de gehele Millingerwaard als één geheel ingericht.

Toegangspoor tot de Millingerwaard

Het plan is om de kleilaag reliëfvolgend af te graven. Dit verlaagt het gebied wat, en geeft rivierwater meer invloed. Het perceel komt dan meer onder invloed te staan van hoog- en laagwater. Zo kan de riviernatuur zich optimaal ontwikkelen. De zandige bodem, die door de kleiwinning vrij komt te liggen, is bovendien een goede uitgangssituatie voor een meer gevarieerde vegetatieontwikkeling. De dam die nu op het perceel ligt, blijft in het landschap. Het perceel wordt een mooie 'toegangspoor' naar de Millingerwaard vanaf parkeerplaats De Lange Paol.

Kleinschalig werk

We willen benadrukken dat de herinrichting van Perceel Roozendaal zeker geen grootschalig werk is. Het gaat om een relatief klein gebied. De looptijd van het project zal ongeveer twee tot drie jaar zijn, waarbinnen telkens in korte periodes van enkele weken per jaar worden gewerkt. Dat betekent ook dat er zeer beperkt materieel in het gebied aanwezig zal zijn en dat omwonenden en bezoekers van de Millingerwaard minimale uitvoeringsactiviteit zullen ondervinden van het werk. Ook werken we fasegewijs; niet het hele perceel ligt open. Graven we ergens de klei weg, dan leveren we dat deel ook direct weer op conform het inrichtingsplan.

In goede samenwerking

Voor de realisatie van de herinrichting zijn Staatsbosbeheer en K3 een samenwerking aangegaan. K3 verzorgt in afstemming met Staatsbosbeheer de verdere planvorming en -uitwerking, communicatie met de omgeving en overheden, voert regie op het onderzoekstraject en vraagt de benodigde (uitvoerings)vergunningen aan. Een dochteronderneming van K3, Delgromij, verzorgt straks de regie op de uitvoering en zorgt voor het vermarkten van de vrijkomende klei. Zo kunnen we in samenwerking Nederland voorzien van bouwgrondstoffen én nieuwe natuur.

Van grasland...

Op dit moment bestaat het perceel uit grasland. Dit grasland is 'soortenarm'; de biodiversiteit is beperkt. Ook is de invloed van de rivier er vrij beperkt.

Het verleden

Direct grenzend aan het plangebied ligt, parallel aan de Duffeldijk/Millingse Bandijk, een laagte die bekend staat als 'Der Kattendarm' (zie de afbeelding hieronder). De oude historische naam Kattendarm

verwijst vermoedelijk naar de oude dichtgeslibde strang, die daar een eeuw geleden langs de dijk stroomde. Gelet op de nabije ligging van de dijk wordt deze zone niet vergraven. Voor het plangebied zelf wordt doorgaans verwezen naar Perceel Roozendaal, vernoemd naar de vroegere eigenaar en gebruiker van het perceel. Een naam die daarnaast veel wordt gebruikt is de Kekerdomse Schutdam (of schutdijk); een voormalige (dwars)kade

voor de bescherming tegen hoogwater. De schutdam ligt aan de zuidwestzijde van het perceel. Tegenwoordig wordt deze kade gebruikt als wandelroute van en naar parkeerplaats De Lange Paol. Over de schutdam is op pagina 7 meer te lezen. De schutdam is na de herinrichting als verhoogd dijkje nog beter zichtbaar, doordat het aangrenzende maaiveld is verlaagd.

Huidige situatie

Aan de noordoostzijde van het perceel bevindt zich een lijnvormige begroeiing van doornstruiken en enkele oude populieren. Deze houtwal staat ook wel bekend als de historische landweer. Daarover leest u op pagina 7 meer. Het perceel ligt ook vrij hoog, op ongeveer 12 m + NAP, waardoor de invloed van hoog- en laagwater op het gebied beperkt is.

Werk in uitvoering

Aan het einde van de Kekerdomse Schutdam wordt (bij het schrijven van deze brochure (augustus 2022)) nog gewerkt aan de afronding van het overkoepelende rivierverruimings- en natuurontwikkelingsproject in de Millingerwaard. In dit gebied zijn een hoogwatergeul en kleinere, ondiepe kwelgeulen aangelegd. Deze geulen vormen de basis voor de ontwikkeling van dynamische riviernatuur. Eind september 2022 is dit werk afgerond.

Streefbeeld voor Perceel Roozendaal uit de naastgelegen Millingerhof

...naar dynamische riviernatuur

Staatsbosbeheer wil graag dat de rivier weer meer invloed krijgt op dit perceel, waardoor de riviernatuur zich er kan ontwikkelen. Om de rivier meer invloed te laten krijgen op het gebied, moet het perceel wat worden verlaagd. Dat kan door de klei reliëfvolgend af te graven.

Dwarsprofiel
Doortrekken kleirichels met moerasbos

Aansluiting op rest van de Millingerwaard

Door de herinrichting wordt de inrichting van het gebied aangesloten op de oude kleiputten in de naastgelegen Millingerhof. In deze kleiputten heeft zich ecologisch waardevol zachthoutooibos en moeras ontwikkeld.

Kleiwinning als financiële drager

De winning van klei vormt de (financiële) drager van het project; met de kleiwinning wordt de herinrichting gefinancierd en de bouwsector van een belangrijke grondstof voorzien. De vrijkomende klei wordt per vrachtwagen afgevoerd naar steenfabrieken, waar er bakstenen en dakpannen van worden. U leest meer over het wat, waarom en hoe van de kleiwinning op pagina 9.

- A Parkeerplaats Lange Paol
- B Kruiden- en faunairijk grasland
- C Kleirichels met moerasbos (optioneel)
- D Riviermoeras
- E Behouden landweer
- F Behouden schutdam
- G Millingerhof
- H Dwarsprofiel (zie boven)

De natuur profiteert

Na herinrichting ontstaat er een verlaagd gebied, waardoor hoog- en laagwater op de rivier meer invloed krijgen in het gebied. Er blijft ook langer water in het gebied staan na een hoogwaterperiode, waardoor het gebied tijdelijk kan fungeren als paai- en opgroeigebied voor (jonge) vissen. Diersoorten als rugstreeppad, verschillende libellen en wellicht zelfs de porseleinhoen kunnen zich afhankelijk van het seizoen en de waterstand vestigen.

Bever (Foto Staatsbosbeheer - Twan Teunissen)

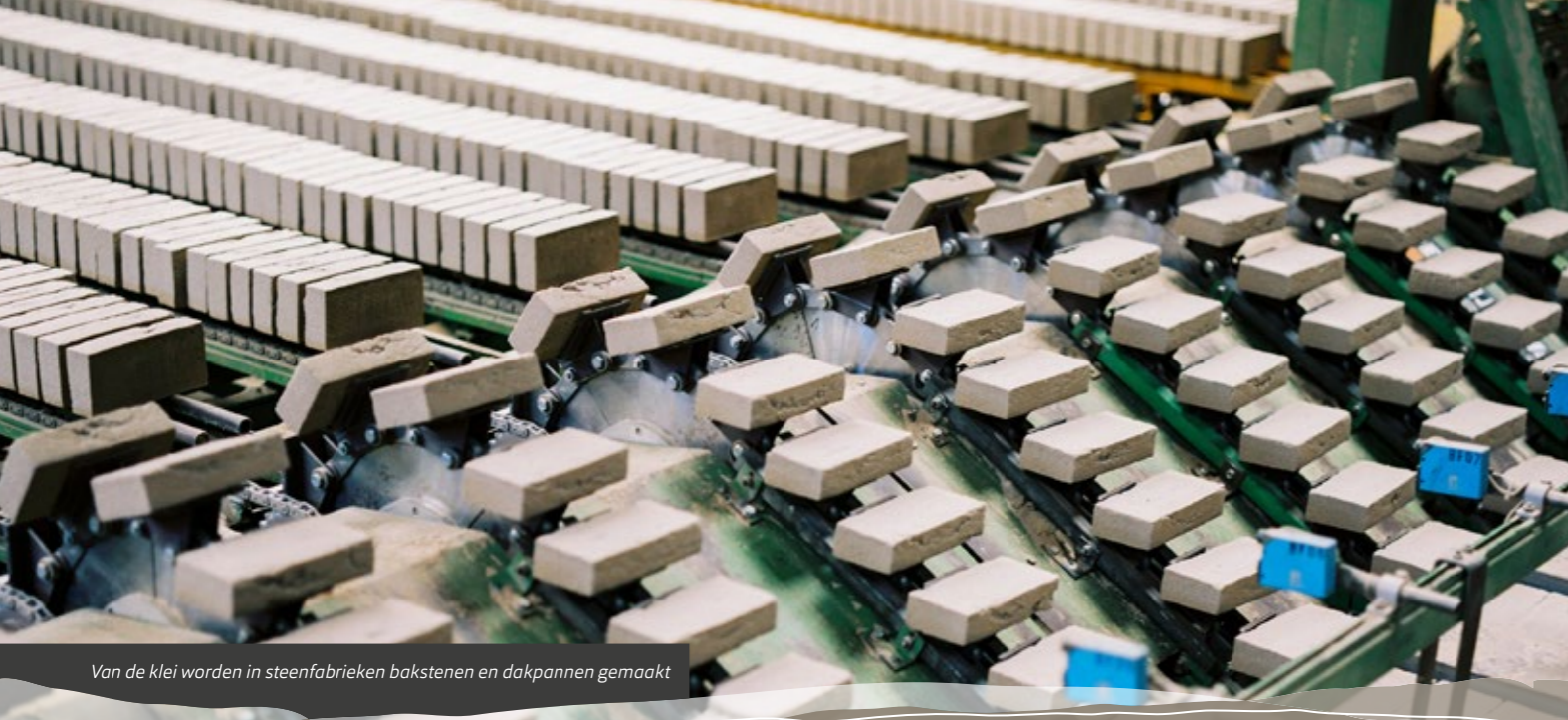
Aan de randen van het gebied is ruimte voor de ontwikkeling van struwelen en zachthoutoobos. Daarnaast wordt grenzend aan de Millingerhof een verlaging aangebracht, zodat hier rustigere omstandigheden ontstaan. Hierdoor ontstaan in de toekomst naar verwachting goede nestelmogelijkheden voor zeldzame roofvogels zoals zee- en visarend, soorten die de Millingerwaard nu al met enige regelmaat aandoen. Ook de bever, waarvan in de Millingerwaard een grote populatie aanwezig is, profiteert van deze ontwikkeling.

De Millingerhof wordt in de huidige situatie overigens al als slaapplek gebruikt door blauwe reigers, grote zilverreigers en aalscholvers. Met de herinrichting van Perceel Roozendaal hopen we dat gebied in de toekomst uit te kunnen breiden.

Oog voor cultuurhistorie en recreatie

De bestaande waardevolle cultuurhistorische elementen in het gebied zijn ingepast in het ontwerp. Zo wordt de historische landweer - die wordt gemarkeerd door een ondiepe greppel, doornstruiken, wilgen en enkele oude populieren - niet vergraven. Dit is een oude grens tussen het Kleefse Kekerdomein en het Gelderse Millingen.

Ook zijn er op het perceel nog de restanten van de Kekerdomeinse Schutdam te vinden. Dit is een voormalige (dwars)kade voor de bescherming tegen hoogwater. Relicten van deze schutdam (of schutdijk) zijn in de vorm van een subtiele verhoging in het gebied zichtbaar. Nu doet deze schutdam dienst als wandelroute van en naar parkeerplaats De Lange Paol. De Kekerdomeinse Schutdam wordt niet afgegraven.

Van de klei worden in steenfabrieken bakstenen en dakpannen gemaakt

Kleiwinning als drager

We realiseren de herinrichting door de kleilaag af te graven tot op de zandlaag. Reliëvolgend ontkleien heet dat. De vrijkomende klei is geschikt als duurzame grondstof voor steenfabrieken.

Win-winsituatie

De klei wordt verkocht aan steenfabrieken, die er dakpannen en bakstenen van maken. Ook is klei geschikt voor dijkverzwaringen. Door de verkoop van de klei wordt de natuurontwikkeling dus gefinancierd. Zo besparen we maatschappelijke kosten én levert het nieuwe rivierlandschap een gevarieerd gebied voor bezoekers op.

Uitvoering van het werk

Wij voeren de herinrichting uit in een periode van twee à drie jaar. De exacte duur is afhankelijk van de vraag van de steenfabrieken naar het type klei dat hier vrijkomt en van waterstanden. Bij hoogwater kan er bijvoorbeeld niet worden gewerkt. Wij werken overigens niet continu, maar in korte periodes van enkele weken per jaar. Dat is afhankelijk van wanneer er vraag is naar het type klei dat hier ligt. Er is dus ook niet continu materieel (werkvoertuigen) in het gebied aanwezig. Tussentijds ligt het gebied er netjes bij en zodra we in een deelgebied klaar zijn, werken we dat direct netjes af.

Voor de uitvoering van het project zetten we een hydraulische graafmachine in. We voeren de klei per vrachtwagen af via de dijk kruising bij parkeerplaats De Lange Paol en de provinciale weg (N840) naar steenfabrieken. Voor de natuurtechnische afwerking zetten we een shovel in.

(Rivier)natuurontwikkeling

Het afgraven van klei biedt optimale kansen voor natuurontwikkeling. Kleigrond is over het algemeen voedselrijk. Dat betekent dat er snel grassen groeien, waardoor andere planten geen kans krijgen. Door de klei

af te graven, komt de zandbodem bloot te liggen. Zand is voedselarm, waardoor er minder snel grassen, bramen en brandnetels groeien en juist allerlei andere plantensoorten de kans krijgen om tot ontwikkeling te komen. Ook wordt door de kleiwinning het gebied verlaagd. Zo krijgt de rivier weer meer invloed en de rivierlandschap de kans om zich te ontwikkelen.

Planning en contact

K3 vraagt in het tweede kwartaal van 2023 de benodigde uitvoeringsvergunningen aan, mede namens Staatsbosbeheer. We streven er dan naar om eind 2023/begin 2024 te starten met de uitvoering.

Voor meer informatie over het project kunt u contact opnemen met:

Titus Haverkamp
t.haverkamp@k3.nl
024 348 88 57

Jildert Hijlkema
j.hijlkema@k3.nl
024 348 88 52

Wanraaij 2
6673 DN Andelst
Postbus 200
6660 AE Elst (Gld)
Tel. 024 348 88 00
info@k3.nl
www.k3.nl

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 2
3800 AA Amersfoort
Tel. 030 692 6111
info@staatsbosbeheer.nl
www.staatsbosbeheer.nl